

CASTRO, Olga; ERGUN, Emek (ed.)
Feminist Translation Studies
 Londres: Routledge, 2017, 281 p.
 ISBN 978-1138931657

La traducció no és una mediació transparent i desinteressada, sinó que contribueix a generar nou coneixement, a forjar identitats i a propiciar intercanvis i hibridacions culturals. És una activitat política amb conseqüències tangibles, i s'ha convertit en una peça clau per entendre el món globalitzat i per incidir-hi. *Feminist Translation Studies* és un llibre contundent en el qual s'apel·la a la responsabilitat de les persones que s'ocupen de traduir, a les quals s'insta a treballar per construir una societat més justa i igualitària. La dimensió ètica i política de tota traducció és un aspecte ineludible i la traducció feminista s'hi presenta com una forma més d'activisme.

Des de la pionera escola canadense del final dels setanta, la discussió al voltant de la traducció feminista ha incorporat més elements d'anàlisi i ha augmentat de complexitat. Deutor d'aquesta tradició, *Feminist Translation Studies* és un projecte enormement ambiciós que pretén aportar una mirada holística sobre el tema. Si bé se centra principalment en la cruïlla entre la traducció i el gènere, hi inclou una perspectiva interseccional i advoca per un enfocament interdisciplinari amb el propòsit d'analitzar sistemes d'opressió locals i mundials tant en l'àmbit sincrònic com diacrònic. Hi han participat vint-i-cinc persones procedents principalment del món acadèmic, la traducció i l'activisme.

El prefaci, a càrrec de Patricia Hill Collins, ens situa pel que fa al concepte de traducció que es maneja al llarg del llibre. Per Hill Collins, entendre el món implica dialogar, prendre riscos i assumir responsabilitats en un procés continu de traduccions lingüístiques, culturals o epistemiques, fet que pressuposa alhora l'eixamplament de la noció de «text» susceptible de ser traduït. *Feminist Translation Studies* s'obre més

enllà dels textos literaris per posar a escrutini, entre altres, manifestos, comunicats de premsa, vídeos o comentaris de Facebook, i analitzar la traducció, transformació i circulació tant d'obres concretes com de teoria feminista, de moviments activistes i de sexualitats i alteritats.

Les editores Olga Castro i Emek Ergun han fet un esforç evident per abordar i explorar contextos geopolítics fins ara negligits (la Xina, l'Índia, el Marroc, Turquia, etc.), perquè la crítica dominant està centrada a Occident. Igualment han optat per incloure una gran varietat de llengües, algunes de minoritàries o de no-occidentals (el galleg, el tamil, el turc, l'iraquí, etc.). Per l'envergadura de la iniciativa, les responsables s'afanyen a aclarir que, evidentment, no es tracta d'una mostra representativa, sinó d'una invitació a reflexionar i a practicar una traducció compromesa que desestabilitzi les narratives hegemòniques del gènere i els pressupòsits sobre col·lectius subalterns.

El llibre s'articula en tres grans blocs. El primer, format per set capítols, està dedicat a la teoria de la traducció feminista. S'hi examina la terminologia sobre la recerca en gènere i traducció, i es revisiten conceptes com *universalisme* i *traïció*. També s'hi fa una denúncia de l'imperialisme cultural i es reivindica el potencial polític de la traducció feminista. Així, s'aposta pel diàleg respectuós, el treball col·laboratiu i per mantenir el que María Reimóndez anomena «converses polifòniques», caracteritzades per integrar veus heterogènies que no es limitin a importar i exportar conceptes del centre a la perifèria.

El segon bloc recull el fruit d'una taula rodona en què set reconegudes teòriques d'àmbits acadèmics diversos reflexionen sobre quatre punts: la traducció com a acti-

visme feminista, les connexions entre la traducció i el feminisme transnacional, la rellevància de la traducció en la seva tasca com a acadèmiques i les implicacions de la seva situació geopolítica en la seva obra. La taula rodona és un format més flexible i aporta un contrapunt distès al conjunt dels articles del llibre, els quals complementa. S'hi troba a faltar, tanmateix, un diàleg entre les participants. No hi ha rèpliques en què matisin, perfilin o qüestionin les intervencions de les altres.

El tercer bloc aplega vuit capítols més en els quals s'analitzen alguns casos concrets de traduccions feministes per determinar-ne l'abast, les errades i l'impacte en la configuració d'identitats. Un dels articles, per exemple, tracta de l'adaptació al Marroc del moviment SlutWalk, que denuncia les agressions sexuals i la culpabilització de les víctimes, i n'examina el canvi de nom i d'enfocament per ajustar-se a les particularitats i necessitats del nou context. Un altre estudia la versió italiana de la campanya «It gets better», amb vídeos gravats i penjats a youtube per persones adultes del col·lectiu LGBT que expliquen l'assetjament escolar que van patir de joves. Un tercer exemple analitza les traduccions de les declaracions de premsa del grup anarquista i feminista Rote Zora que un col·lectiu anònim va fer de l'alemany al castellà.

Totes les contribucions del llibre basculen entre la reflexió i la praxi de la traducció feminista i ofereixen en conjunt una crítica punyent i lúcida de la situació

actual. Una crítica que prové, tanmateix, des del cor de l'establishment. El llibre està escrit en anglès, publicat per una editorial de referència i segueix les rígides convencions del món acadèmic. En certa mesura, doncs, el volum es troba atrapat en la lògica perversa que s'hi denuncia perquè perpetua l'hegemonia de la llengua anglesa i de determinades formes de producció i transmissió de coneixement. És inevitable que ens fem una de les preguntes que el llibre planteja: hem d'aprofitar les situacions de privilegi per avançar en la direcció que considerem correcta o hem de dinamitar els privilegis? La resposta de les persones que hi han contribuït la trobem en la mera publicació del llibre, tot i que val a dir que bona part escriuen també en altres llengües i canalitzen el seu activisme d'altres maneres.

Sens dubte, el llibre causarà un impacte important, però el seu potencial transgressor té certs límits, fet del qual les editores són ben conscients, tal com exposen a la introducció. En tot cas, l'aportació de *Feminist Translation Studies* és indubtable i donarà eines teòriques per dur a terme traduccions conscients i responsables i estimular, en paraules de Clàudia de Lima Costa, una «contrapràctica de la traducció».

Caterina Riba

Universitat Ramon Llull /
Universitat de Vic

